

Hoe klinkt een boom als het windstil is

Henny de Lange

Toen hij als kleine jongen naar school fietste, in het Engelse Lake District, moet zijn fascinatie voor geluid zijn ontstaan. De stilte daar mist geluidskunstenaar Justin Bennett (1964) nu nog regelmatig. Wat die stilte vooral zo spannend maakte, was dat er halverwege de route een kerncentrale staat, vertelt Bennett.

„Naarmate ik dichterbij kwam, hoorde ik het geluid van de zware motoren in de centrale aanzwellen. Ik moest om die kerncentrale heen fietsen en dan was het geluid in mijn beleving oorverdovend. Daarna werd het geleidelijk weer stiller.”

Misschien gaat hij nog eens terug om een 'geluidsportret' te maken. Dat is weer eens wat anders dan de geluidsportretten die hij inmiddels heeft gemaakt van steden, van Den Haag, Wenen en Barcelona tot Beiroet en Guanzhou in China. Die portretten zijn boeiende composities

van gecomprimeerde alledaagse stadsgeluiden. In het Gemeentemuseum Den Haag zijn ze nu te beluisteren. Daar mocht Bennett een tentoonstelling inrichten van zijn werk ter gelegenheid van de Ouborg Prijs 2009, die hem morgen wordt uitgereikt. Deze prijs wordt om de twee jaar toegekend aan een Haagse kunstenaar die zowel lokaal als landelijk van belang is.

Geluid is moeilijk te presenteren in musea. „Mensen zijn vooral visueel ingesteld. Als ze een ruimte binnenkomen en ze zien niets, gaan ze meteen weer weg. Ik moest iets verzinnen dat meteen de aandacht trekt.” Hij heeft overwogen de ruimte te verduisteren, maar koos er voor om de naam van de stad en het tijdstip op de muur te projecteren. Omspoeld door geluiden van verkeer, voetstappen, kerkklokken, klanken vanuit een minaret en flarden van gesprekken. trekt het alledaagse leven in de Haagse binnenstad of Beiroet voorbij aan de bezoeker.

Justin Bennett luistert: sapstromen en torretjes onder de bast.

Elke stad heeft haar eigen geluid, ontdekte Bennett, die sonologie studeerde aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Architectuur heeft daar veel invloed op. De akoestiek in het propvolle centrum van Amsterdam is anders dan in Rotterdam, waar als gevolg van het bombardement meer open plekken zijn met hoge gebouwen eromheen. Zijn mooiste geluidsportretten maakte hij in het Midden-Oosten, waar veel gebouwen betegeld zijn en een binnenplaats hebben. „Alles galmt daar

op een heel speciale manier.”

Hoewel hij soms heimwee heeft naar de stilte van het Lake District houdt Bennett zich bij voorkeur op in steden, omdat daar de geluiden zo divers zijn. Dat wil niet zeggen dat hij geen oog heeft voor de natuur. Stadsparken en bomen spelen ook een rol in zijn oeuvre, dat ook performances en animatiefilms omvat. Voor een geluidswandeling door de vinexwijk Vathorst legde hij vast hoe een boom klinkt. „Bomen ruisen, piepen, kraken in de wind. Maar hoe

klinkt een boom als het windstil is?”

Boomstammen en takken trillen mee met de geluiden uit de omgeving, ontdekte hij. Ook de natuurlijke processen die zich in de boom zelf afspelen, zoals de sapstromen, en torretjes onder de bast produceren geluid. Bennett nam ze op met microfoons die de trillingen binnen bomen kunnen registreren. Ook werkte hij met hydrofoons die zijn ontwikkeld om onderwater klanken, op te vangen. Ze hebben een groter bereik dan het menselijk oor. „Maar als je je oor tegen de boom aandrukt, kun je soms ook al hele bijzondere geluiden horen.”

museum & boek

De Ouborg Prijs 2009: Justin Bennett, t/m 28 februari in het Gemeentemuseum Den Haag. Het boek *The City Amplified* over het werk van Bennett wordt uitgegeven door Stroom en kost 20 euro.